

# VII

## Презентація нових видань





## НА ШЛЯХУ ДО БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

**На шляху** до безперервної освіти (із досвіду розробки авторських інтегрованих навчальних програм у науково-навчальному комплексі «Народна українська академія») / Нар. укр. акад. [Авт.-уклад. В. І. Астахова та ін.]. За заг. ред. В. І. Астахової. – Х.: Вид-во НУА, 2005. – 208 с.

Ця робота представляє собою збірник статей і програмних матеріалів, в якому висвітлюється непроста, інноваційна робота зі створення авторських інтегрованих навчальних планів і програм у Народній українській академії – інтегрованому науково-навчальному комплексі, якому вдалося втілити в життя ідею безперервної освіти.

Автори всіх без винятку статей – викладачі Народної української академії, які брали безпосередню участь у створенні цього унікального освітнього модуля, що не має аналогів в Україні, і в тому числі – в розробці інтегрованих програм. Багато років працювали вони над проблемами особистісно розвивального навчання та індивідуалізації навчально-виховного процесу, над створенням інтегрованих кафедр і нових наукових шкіл, що досліджують новітні тенденції в розвитку сучасних освітніх систем; вони впроваджували педагогіку партнерства та інтерактивні методики. Усі ці напрямки і на сьогодні залишаються в центрі уваги всіх суб'єктів освітнього процесу.

Одним із найскладніших завдань стала підготовка, апробація і особливо впровадження у практику інтегрованих або «наскрізних», як їх у нас називають, навчальних планів і програм. Протягом майже п'ятиріччя ми намагалися створити програми навчальних курсів, які були б прийнятні особливо в такому навчальному закладі, як Народна українська академія; нам треба було забезпечити цілісність та взаємодію предметів, що вивчаються, їх прийнятність та виключення нескінченного дублювання, особливо на таких складних сполученнях, як до-

шкільна підготовка та початкова школа, четвертий і п'ятий клас, школа та ВНЗ.

Природно, що не все вдалося, не все було зрозуміло та прийнято, але педагогічна громадськість не залишилася байдужою до наших шукань. До нас звернулися через газету «Освіта» з проханням поділитися своїми напрацюваннями, планами та результатами. Як наслідок газета «Освіта» протягом 2004/05 навчального року опублікувала серію статей викладачів НУА – авторів інтегрованих програм з окремих дисциплін.

У книзі подано всебічний аналіз навчальних програм з української мови та літератури, історії, математики та інформатики, з англійської мови та екології, за якими в НУА працюють починаючи з дошкільної і закінчуючи післядипломною підготовкою. Безумовний інтерес представляють інтегровані програми з економіки та права. Саме ці предмети визначають профільність шкільної та професійної підготовки в НУА. Цілком оригінальними є програми безперервної практичної підготовки тих, хто навчається в академії: програма забезпечення системи супроводу випускників, концепція виховної роботи і програма «Дозвілля» в умовах функціонування системи безперервної освіти.

Життя довело, що створити унікальні програми, обговорити їх, затвердити та оприлюднити значно легше, ніж впровадити їх у практику, домогтися їх повноцінного втілення. Але книга, представлена читачам у 2005 році, свідчить про те, що найважчий шлях долає той, хто йде. Колектив НУА – і ті, хто вчиться, і ті, хто вчить, – на марші. Вони завершують ще одну велику напружену роботу, присвячену безперервній освіті, яка вийде з друку у 2006 році і розповідь не лише про інтегровані програми, а про експеримент в цілому.

*проф. В. І. Астахова*

## ПРИВАТНАЯ ВЫСШАЯ ШКОЛА УКРАИНЫ НА ПУТИ ИННОВАЦИЙ

**Приватна** вища школа України на шляху інновацій: Монографія [Авт. колектив: Віктор Андрущенко, Борис Корольов, Валентина Астахова та ін.]; за ред. В. П. Андрущенко та Б. І. Корольова; Акад. пед. наук України. Ін-т вищ. освіти, Харк. гуманітар. ун-т «Нар. укр. акад.». – Х.: Вид-во НУА, 2005. – 320 с.

Монографія – очередной этап разработки и описание опыта Народной украинской академией концепции непрерывного образования в рамках комплексной научной темы «Формирование интеллектуального потенциала нации на рубеже веков: экономические, политические, социокультурные аспекты», утвержденной 0199V004470.

На этот раз в поле зрения коллектива авторов (под руководством академика АПН Украины В.П. Андрущенко) – проблемы инновационной деятельности в системе высшего образования, в частности – опыт реализации частными учебными заведениями инновационных начинаний и программ в области учебно-воспитательной, научно-исследовательской работы, а также в процессе управления образовательными структурами.

На страницах монографии анализируются такие аспекты и проблемы, как процесс институционализации частного образовательного сектора, система подготовки кадров во внебюджетных вузах, использование вузами новых гибких педагогических технологий обучения, проблемно-блоковый принцип преподавания, инновационные основы организации воспитательной работы в вузах внебюджетного финансирования и т. д.

Обобщение и анализ, представленные в коллективной монографии, построены на материалах киевских, донецких, харьковских, кировоградских и других высших учебных заведений негосударственной формы собственности, в которых инновационные поиски ведутся наиболее активно и результативно.

Монографія розрахована на широкий круг читачів, інтересуються різними аспектами розвитку вищого освіти в Україні, але в першу чергу, є підстави утвердити, – на викладачів, аспірантів, студентів. Представлено, що монографія не залишиться без уваги фахівців.

*проф. Е. В. Астахова*

### **НАУЧНІ ШКОЛИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ**

**Научні** школи: проблеми теорії і практики [Монографія / В. І. Астахова, Е. В. Астахова, А. А. Гайков і др.]; Під заг. ред. В. І. Астахової, Е. В. Астахової / Нар. укр. акад. – Х.: Вид-во НУА, 2005. – 332 с.

В монографії практично вперше в освітньому полі сучасної України зроблено спробу представити в одному виданні наукові школи, об'єднані загальною комплексною науково-дослідницькою проблематикою в межах одного навчального комплексу. На матеріалах Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія» показано процес розвитку базової наукової школи, яка, функціонує самостійно, дала життя дочірнім науковим і науково-педагогічним школам. Представлено наукові, науково-педагогічні школи і протошколи ХГУ «НУА», які займаються проблемами розвитку освіти в різних її аспектах (історія, соціологія, філософія, економіка освіти і др.).

Робота містить методологічний матеріал, аналізуючий закономірності становлення і принципи функціонування наукових шкіл. Аргументується висновок про те, що базова наукова школа НУА і її дочірні відгалуження займають

лидирующие позиции в обосновании, разработке и практическом внедрении системы непрерывного образования в Украине. Актуальность и научная значимость развития научных школ в системе образования актуализировалась за последнее время в связи с процессами реформирования системы образования в Украине, процессами евроинтеграции в образовании, глобальными тенденциями обновления образовательной сферы в условиях кризиса образования и трансформации элементов духовной культуры существующей цивилизации. Отдельный раздел монографии посвящен роли личности лидера – родоначальника школы, ведь именно благодаря его идеям, энергии, интуиции в осуществлении научного поиска и развивается, набирает научных сил коллектив единомышленников и учеников.

В монографии обобщен опыт становления и функционирования базовой научной школы «Формирование интеллектуального потенциала нации на рубеже веков: экономические, политические, социокультурные аспекты» под руководством ректора Народной украинской академии В. И. Астаховой, а также возникновение дочерних школ по истории, социологии, филологии, экономике, психологии образования. В качестве центральной идеи функционирования научной школы предложен тезис, что развитие образовательных систем является сегодня одним из ключевых факторов, определяющих успех личности и общества, что требует формирования новой модели образования, основанной на принципах непрерывности.

В монографию вошли материалы, посвященные развитию научного поиска на разных образовательных ступенях (в системе начального образования, школьного и вузовского), что является отличительной чертой научного коллектива НУА. В академии развиваются научные школы, связанные с особенностями формирования профессиональных качеств студенчества, «Языковая семантика как отражение этнической концептуальной и языковой картины мира» (научный руководитель проф. Т. М. Тимошенко) и «Проблемы экономического равновесия хозяйствен-

ных субъектов в условиях переходных процессов в экономике» (научный руководитель проф. О. Л. Яременко), что дает возможность интегрировать учебный и научный процессы.

Статья «Деятельность МАН, СНО, НИРС, Ассоциации молодых ученых в системе функционирования научных школ» демонстрирует значимость ранней специализации молодой научной смены в системе научного поиска. Выстраивание научной тематики «от курсовой до кандидатской» позволяет всем учащимся приобретать первичные навыки научных исследований еще в школе и на младших курсах, вносить определенный вклад в общее дело и ко времени написания магистерской работы иметь не только научные публикации, но и реальное представление о научно-исследовательской деятельности.

Монография содержит основательный материал, посвященный роли учебно-научных подразделений, и прежде всего лабораторий, в обеспечении становления и развития научных школ.

Интересна монография и своими приложениями, в которых собран библиографический указатель и систематизированы труды ученых научной школы «Формирование интеллектуального потенциала нации на рубеже веков: экономические, политические, социальные аспекты».

Издание представляет интерес для научных работников, специалистов по управлению образовательными учреждениями, аспирантов и магистров.

*доц. М. В. Бирюкова*



**Д. И. БАГАЛЕЙ. ИЗБРАННЫЕ ТРУДЫ  
ТОМ 4**

**Дмитро Іванович Багалій.** Вибрані праці: У 6 т. Т. 4. Опыт истории Харьковского университета (по неизданным материалам), ч. II. (1815–1835 гг.) / НАН України. Ін-т укр. археогр. та джерелознавства ім. М. С. Грушевського (Харк. філ.), Харк. гуманітар. ун-т «Нар. укр. акад.», Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, НАН України. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; [Упоряд., голов. ред. В. В. Кравченко: Редкол.: В. І. Астахова та ін.; Комент. Т. Г. Павлова]. – Х.: Вид-во НУА, 2005. – 1004 с.

Научно-исследовательский центр украинской культуры им. Д. И. Багаля Народной украинской академии подготовил к публикации четвертый том «Избранных трудов» известного украинского историка и общественного деятеля второй половины XIX – первой трети XX в. Дмитрия Ивановича Багаля. Автор посвятил монографию «Опыт истории Харьковского университета» 100-летию первого в Надднепрянской Украине университета, в котором он преподавал всю жизнь. Современное издание «Опыт истории Харьковского университета» посвящено 200-летию высшего учебного заведения. Данный том включает в себя вторую часть фундаментальной монографии.

Содержание монографии дано без изменений, в авторской редакции.

Книга «Опыт истории Харьковского университета» написана доступным языком и, без сомнений, должна вызвать интерес современного читателя. В ее основу положен документальный материал, извлеченный из университетского архива и архива Министерства народного просвещения. Некоторые разделы труда по существу являются описанием (глава об учебно-вспомогательных учреждениях; биографические сведения о профессорах, списки их ученых трудов; воспоминания студентов и многое другое). Всесторонне охарактеризованы правовые основы деятельности университета, руководство

органов, структур и подразделений университета, организация учебно-воспитательной работы, научная и издательская деятельность, руководство Харьковским учебным округом в период с 1815 по 1835 год. Важным является тот факт, что история развития университета дана на фоне истории города Харькова.

Книга рассчитана на преподавателей и студентов высших учебных заведений, учителей и учеников, а также всех, кто интересуется историей высшего образования и историей родного города, края.

*доц. В. В. Калиниченко*

## СИСТЕМА ОБРАЗОВАНИЯ В ЗЕРКАЛЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НАУКИ

**Тимошенко Игорь Владиславович.** Система образования в зеркале экономической науки: Монография / И. В. Тимошенко; Нар. укр. акад. – Х.: Изд-во НУА, 2005. – 296 с.

Цель настоящей работы состоит в том, чтобы проанализировать и сопоставить с точки зрения перспективности для исследования системы образования двух методологических подходов в экономической теории – неоклассического и институционального.

Проблематика исследования образования в традициях новой институциональной экономики (НИЭ) практически не затрагивалась отечественными учеными. В связи с этим основная часть источников, составивших теоретическую базу работы, представлена работами зарубежных авторов.

Основные результаты исследования, представленные в монографии:

1. Обоснована необходимость многоуровневой и многофакторной трактовки содержания образования. Определено, что образование как социальная система передачи знания представ-

ляет собой органическое единство обучения, воспитания и просвещения; раскрыт диалектически противоречивый характер взаимодействия подсистем образования.

2. Выявлена основополагающая роль в образовании механизмов формирования образовательных коммуникаций. На основе использования образовательной коммуникации в качестве исходной элементарной единицы анализа образования уточнены содержание и определения основных организационных форм образования: формального, неформального, произвольного (информального и инцидентального).

3. На основе обобщения концептуальных положений основных направлений анализа образования в неоклассике (теории человеческого капитала и производственной функции образования) обоснован вывод о перспективности исследования образования в традициях НИЭ.

4. Систематизированы приоритетные направления развития НИЭ и дана общая характеристика состояния исследования проблем образования. На основе этого сформулировано и раскрыто содержание основных аспектов теоретической разработки новоинституциональной модели системы образования.

5. Раскрыто содержание и определена особая роль института кренденций в системе институтов образования: как институционализированного сигнала для работодателей об уровне знаний и подготовки потенциальных работников; как формальных требований или условий заключения контрактов между работодателями и потенциальными работниками; как свидетельства определенного социального статуса человека в обществе.

6. Раскрыто содержание взаимосвязи НИЭ и маркетинга в системе образования. Обосновано, что НИЭ выступает как методологическая основа теории и практики маркетинговой деятельности в образовании. В то же время маркетинговую практику учебных заведений следует рассматривать в качестве одного из направлений эмпирической проверки теоретических положений институциональной трактовки образования.

7. На основе концептуальной институциональной модели системы образования раскрыты содержание и структура образовательных услуг, формирующих сервисную систему учебного заведения; определены направления разработки и реализации конкурентной стратегии; обоснованы конкретные направления совершенствования стратегического и операционного маркетинга.

Издание предназначено для научных работников, аспирантов и преподавателей.

*проф. И. В. Тимошенко*

### **ГЕНДЕРНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ: ТЕНДЕНЦИИ ИЗМЕНЕНИЙ**

**Головнева Ирина Владимировна.** Гендерная идентичность: тенденции изменений: Монография / И. В. Головнева; Нар. укр. акад. – Х.: Изд-во НУА, 2006. – 312 с.

Монография посвящена проблеме в равной степени интересной представителям широкого круга гуманитарных наук: психологии, философии, социологии, культурологии и многих других. Автор посвятил свою работу исследованиям изменений гендерной идентичности, происходящих под влиянием трансформационных процессов, затрагивающих личность каждого человека.

Научная и практическая актуальность этой темы несомненна, так как изменения, происходящие в социуме, привели к тому, что традиционные модели гендерно-стереотипизированного поведения стали не соответствовать реалиям современной жизни.

В первой главе монографии рассматриваются вопросы гендерной стереотипизации и проблемы формирования гендерной

идентичности в трансформирующемся мире. Вторая глава посвящена психологическим проблемам становления и принятия новых моделей мужественности и женственности в семейной сфере. В третьей главе гендерная идентичность рассматривается в контексте возможностей самореализации мужчин и женщин в профессиональной сфере.

Автор концентрирует внимание на двух основных сферах жизни людей: семейной и профессиональной, где наиболее ярко проявляются тенденции изменений гендерной идентичности. На основе анализа теоретических источников, а также собственных исследований автора выделены особенности этих изменений, среди которых тенденция «несинхронного» изменения гендерной идентичности мужчин и женщин: женская идентичность меняется в большей степени, чем мужская. Кроме того, продемонстрировано, что наибольшим изменениям подвергается тот блок личностных качеств, установок, целей, ценностей в содержании гендерной идентичности, который связан с дихотомией «женщина – семья», «мужчина – работа».

Наше общество постепенно развивается от «узкого» типа культурной социализации к «широкому», предполагающему вариативность, многообразие на всех уровнях социализации, а как следствие – и индивидуализацию жизненных стратегий, расширение спектра моделей поведения, ролей современных украинских мужчин и женщин, уход от жесткой полоролевой детерминации. Автор подчеркивает, что система образования не может стоять в стороне от этого процесса.

Образование, которое в современной парадигме выступает как непрерывный процесс, продолжающийся в течение всей жизни человека, обязано помочь человеку выстроить систему координат, ответив, в частности, и на «детские вопросы»: Я – девочка, Я – мальчик, что это значит? Что от меня ждут? Как меня будут оценивать? Каковы возможности реализовать себя в этом мире? От ответов на эти вопросы часто зависит судьба, психологическое здоровье человека. Ведь проблемы в выстраи-

вании гендерной идентичности чреваты деперсонализацией, сложностями в выстраивании жизненного пути, иерархии ценностей и целей.

Кроме того, перед институтом образования стоят сейчас новые для него задачи. Широкая популярность второго высшего, дополнительного образования, различных форм повышения квалификации ставит перед психологами, педагогами проблему создания адекватных методов уже не формирования, а помощи взрослым в создании своих, индивидуализированных моделей гендерной идентичности, способствующих наиболее полной реализации личности в избранной ими сфере. И представленные в монографии материалы могут стать составной частью продуманной, ориентированной на реалии сегодняшнего дня, концепции гендерной социализации, охватывающей все уровни современной системы образования.

*проф. И. В. Головнева*

## **БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

**Михайлева Екатерина Геннадиевна.** Непрерывное образование как фактор развития интеллектуального потенциала украинского общества: Монография / Е. Г. Михайлева; Нар. укр. акад. – Х.: Изд-во НУА, 2005. – 142 с. – (Социол. познание).

Вже перше знайомство з цією соціологічною працею дає можливість відчувати, що соціологія уявляється автору відкритою системою знань, що безперервно оновлюється, у якій немає раз і назавжди зафіксованих аксіом, законів та доведених на їх основі теорем. Її жива стихія – це нескінченність питань та напружені роздуми над непростими проблемами соціального буття. Монографія, що нещодавно побачила світ, без сумніву, стане

значущим надбанням науковців, фахівців у галузі освіти, працівників органів управління, викладачів вищих навчальних закладів та студентів, що опановують соціологію освіти. У ній робиться спроба на системній основі підійти до осмислення актуальних питань розвитку безперервної освіти у широкому соціальному контексті, впливу неперервної освіти на процеси формування і розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства. Причому тут реалізується принцип аналізу сутності і змісту безперервної освіти, її функціонального покликання не лише в межах українського національного простору і часу, а й у взаємозв'язку з європейською та світовою наукою і культурою.

Автор монографії – Михайльова Катерина Геннадіївна – визнаний в українському інтелектуальному просторі фахівець із соціології, яка зосереджує свою увагу на дослідженні практичних механізмів розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства за допомогою принципів та технологій безперервної освіти.

Викладений матеріал стане надійним підґрунтям для задоволення внутрішньої потреби в духовній самостійності, незалежності мислення людини, яка прагне до осягнення сутності та змісту безперервної освіти, діалектики відносин викладача та студента в ім'я піднесення інтелекту як найбільш значущої цінності в освіті.

Звернення до філософської та педагогічної спадщини, до класичних соціологічних праць, що становлять скарбницю культури людства, дозволяє забезпечити критичну спрямованість мислення і продуктивність у виявленні можливостей безперервної освіти у формуванні і розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства.

Аналізуючи сутність та структуру безперервної освіти, автор окреслює предметне самовизначення цієї важливої проблеми соціології освіти, висвітлює її функціональне покликання у розв'язанні проблеми суміщення «форматів» в освіті. У моно-

графії аналізуються можливості безперервної освіти у формуванні та розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства. Це дає змогу осмислити закономірності його розвитку, виявити основні параметри ситуації сприймання інтелектуального потенціалу як визначальної функції безперервної освіти. Автору вдалося відкинути принципи заідеологізованого, догматизованого підходу до розгляду та оцінок моделей освіти, об'єктивно викласти кожну концепцію, щоб надати можливість читачеві плюралістичного, поліваріантного сприйняття теоретичного доробку кожного мислителя, хоч це і не виключає авторського зваженого бачення проблеми.

Значущою домінантою цієї монографії є підсиленій аксіологічний аспект, адже особистість розглядається в системі соціальних зв'язків, вона намагається досягнути сенс свого буття, форми співжиття з друзями і ворогами, для чого важливо висвітлення основних загальнолюдських і особистих цінностей та смислів. Практичне значення аксіологічного виміру безперервної освіти автор вбачає у раціональному засвоєнні, обґрунтуванні та захисті тих цінностей та норм освітньої діяльності, які дозволяють сприймати людину як подію, як мету, як вищий сенс історії. Тому монографія, де досить успішно автор досліджує безперервну освіту як фактор розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства, є важливою подією в науковому житті, певною мірою наближенням до звеличення покликання особистості бути інтелектуальною, освіченою, мудрою.

*проф. Є. А. Подольська*



# VIII

## Відомості про авторів





**АСТАХОВА** Валентина Іларіонівна  
доктор історичних наук, професор, академік Академії наук  
вищої школи України, ректор Харківського гуманітарного  
університету «Народна українська академія»

**АСТАХОВА** Катерина Вікторівна  
доктор історичних наук, професор, перший проректор  
Харківського гуманітарного університету  
«Народна українська академія» (ХГУ «НУА»)

**АСТАХОВ** Віктор Вікторович  
кандидат юридичних наук, доцент кафедри економічної теорії  
і права, декан факультету «Бізнес-управління» ХГУ «НУА»

**АСТАХОВА** Катерина Вікторівна (мол.)  
аспірант кафедри економічної теорії і права ХГУ «НУА»,  
викладач

**АРТЕМЕНКО** Людмила Олександрівна  
доцент, завідувач кафедри англійської мови ХГУ «НУА»

**БАСМАНОВА** Оксана Євгенівна  
аспірант кафедри логістики ХГУ «НУА», викладач

**БЕРЕСТ** Тетяна Миколаївна  
кандидат філологічних наук,  
доцент кафедри українознавства ХГУ «НУА»

**БІРЮКОВА** Марина Василівна  
кандидат соціологічних наук, доцент,  
проректор з науково-дослідної роботи ХГУ «НУА»

**БОЖКО** Ольга Іванівна  
почесний професор, завідувач кафедри початкової освіти  
ХГУ «НУА»

**БУБЛИК** Іраїда Федорівна  
здобувач Харківського національного педагогічного  
університету ім. Г. С. Сковороди, старший викладач кафедри  
німецької філології і перекладу ХГУ «НУА»

**БУТИЛКІНА** Тетяна Леонідівна  
проректор з педагогічної роботи ХГУ «НУА»

**ГАЙКОВ** Анатолій Опанасович  
кандидат історичних наук, професор кафедри історії України,  
проректор з навчально-методичної роботи ХГУ «НУА»

**ГОЛОВНЬОВА** Ірина Володимирівна  
кандидат психологічних наук, професор, завідувач кафедри  
соціальної роботи і психології ХГУ «НУА»

**ГУЖВА** Антон Миколайович  
викладач кафедри економічної теорії і права ХГУ «НУА»

**ДАВИДЕНКО** Інна Володимирівна  
викладач кафедри англійської філології ХГУ «НУА»

**ДАНЬКО** Наталія Іванівна  
кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки  
підприємства ХГУ «НУА»

**ДОВГАЛЬ** Георгій Володимирович  
кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри  
економіки підприємства ХГУ «НУА»

**ДОВГАЛЬ** Олена Андріївна  
кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри  
економічної теорії і права ХГУ «НУА»

**ДОГАДАЙЛО** Марина Геннадіївна  
здобувач кафедри німецької філології і перекладу ХГУ «НУА»

**ДУРАНДИНА** Оксана В'ячеславівна  
аспірант кафедри економіки підприємства, викладач, завідувач  
практикою лабораторії планування кар'єри ХГУ «НУА»

**ЄГОРОВА** Олена Юріївна  
студентка II курсу факультету «Бізнес-управління»  
ХГУ «НУА»

**ЄРМАКОВА** Таміла Георгіївна  
здобувач кафедри соціології ХГУ «НУА», асистент  
Дніпродзержинського державного технічного університету

**ІВАНОВА** Ольга Анатоліївна  
кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки  
підприємства ХГУ «НУА»

**ІВАНІЧЕНКО** В'ячеслав Валерійович,  
викладач кафедри обліку та аудиту, заступник декана  
факультету «Бізнес-управління» з виховної роботи  
ХГУ «НУА»

**ІВАНІЧЕНКО** Олена Федорівна  
викладач кафедри економічної теорії і права  
заступник декана факультету заочно-дистанційного навчання  
ХГУ «НУА»

**КАЛІНІЧЕНКО** В'ячеслав Володимирович  
кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України  
ХГУ «НУА»

**КАЛЬНИЧЕНКО** Олександр Анатолійович  
доцент кафедри перекладу та англійської мови ХГУ «НУА»

**КІРВАС** Віктор Андрійович  
кандидат технічних наук, професор кафедри інформаційних  
технологій ХГУ «НУА»

**КОЗИРЕНКО** Віктор Петрович

кандидат технічних наук, доцент, проректор з інформаційних технологій ХГУ «НУА»

**КОМІР** Людмила Іванівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії і права ХГУ «НУА»

**КОРНІВСЬКА** Валерія Олегівна

кандидат економічних наук, ЗАТ ЮК «Україна-Глобал».

**КОРНІЄНКО** Віра Миколаївна

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, декан факультету заочно-дистанційного навчання ХГУ «НУА»

**КОСТАКОВ** Геннадій Іванович

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України ХГУ «НУА»

**КРАСУЛЯ** Марина Олександрівна

кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання і спорту ХГУ «НУА»

**КУРБАНОВ** Данило Сергійович

студент магістратури факультету «Бізнес-управління» ХГУ «НУА»

**ЛАЗЕБНИК** Лариса Леонідівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту Київського національного університету імені Тараса Шевченка

**ЛЯЛІНА** Оксана Володимирівна

керівник відділу продажів  
ТОВ «Українська Тентова Компанія»

**МАЛАХОВА** Наталія Борисівна

кандидат філософських наук, доцент, докторант Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна

**МАСАЛІТІНА** Олена Євгенівна

аспірант кафедри логістики ХГУ «НУА»,  
старший економіст відділу корпоративного кредитування філії банку «Фінанси і кредит» в Харківській області

**МЕДВІДЬ** Марина Миколаївна

кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології ХГУ «НУА»

**МИХАЙЛОВА** Людмила Віліївна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології ХГУ «НУА»

**МИХАЙЛОВА** Катерина Геннадіївна

кандидат соціологічних наук, доцент, завідувач кафедри соціології, завідувач науково-дослідної лабораторії проблем вищої школи ХГУ «НУА»

**МУНТЯН** Віктор Степанович

старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту, голова спортклубу ХГУ «НУА»

**НЕТРЕБА** Григорій Іванович

аспірант кафедри економічної теорії і права ХГУ «НУА»

**НСДОГОНОВ** Дмитро Володимирович

аспірант кафедри соціології ХГУ «НУА», менеджер з відбору, забезпечення і використання персоналу ТОВ «Горизонт»

**НИКОЛАЄВ** Ігор Станіславович

викладач кафедри економічної теорії і права ХГУ «НУА»

**НИКОЛАЄВА** Аліна Юріївна  
аспірант кафедри економічної теорії і права ХГУ «НУА»,  
викладач

**ОГІЄНКО** Анатолій Дмитрович  
кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри  
економічного аналізу Харківського національного  
економічного університету

**ПАНЧЕНКО** Дмитро Ігорович  
викладач кафедри романської філології і перекладу,  
аспірант кафедри інформаційних технологій ХГУ «НУА»

**ПЕРЕВОЗЧИКОВА** Наталія Олександрівна  
кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту  
і господарського права Донецького національного технічного  
університету

**ПЕРМІНОВА** Антоніна Олександрівна  
викладач кафедри перекладу та англійської мови ХГУ «НУА»

**ПЕСОЦЬКИЙ** Владислав Анатолійович  
кандидат філософських наук, доцент Московського  
державного обласного університету

**ПЕТРОВСЬКИЙ** Володимир Володимирович  
доктор історичних наук, професор кафедри історіографії,  
джерелознавства і археології Харківського національного  
університету ім. В. Н. Каразіна

**ПОДМІНОГІН** Валерій Олександрович  
кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри  
німецької філології і перекладу ХГУ «НУА»



**ПОДОЛЬСЬКА** Єлизавета Ананіївна  
доктор соціологічних наук, професор кафедри соціології  
ХГУ «НУА»

**ПОЛІНА** Валентина Сергіївна  
доцент кафедри англійської мови ХГУ «НУА»

**ПОЛЯКОВ** Володимир Семенович  
доцент кафедри англійської філології ХГУ «НУА»

**ПОПОВ** Ігор Олександрович  
психолог-консультант лабораторії планування кар'єри,  
студент магістратури факультету «Соціальний менеджмент»  
ХГУ «НУА»

**ПОТАПОВА** Жанна Євгенівна  
кандидат філологічних наук, професор кафедри німецької  
філології та перекладу ХГУ «НУА»

**РЕБРІЙ** Олександр Володимирович  
кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу та  
англійської мови ХГУ «НУА»

**РЕШЕТНЯК** Олена Іванівна  
кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки  
підприємства ХГУ «НУА»

**РОЗЕНФЕЛЬД** Юрій Миколайович  
кандидат історичних наук, професор кафедри соціології  
ХГУ «НУА»

**САБАТОВСЬКА** Інна Сергіївна  
заступник декана факультету «Соціальний менеджмент»  
ХГУ «НУА»

**САВІНОВА** Алеся Борисівна  
аспірант кафедри економіки підприємства ХГУ «НУА»

**САВОШ** Галина Петрівна  
аспірант кафедри соціології ХГУ «НУА»

**САВЧЕНКО** Ігнат Юрійович  
старший лаборант, здобувач Харківського національного  
автомобільно-дорожнього університету

**САППА** Микола Миколайович  
доктор соціологічних і кандидат фізико-математичних наук,  
професор, професор кафедри прикладної соціології  
Харківського національного університету внутрішніх справ

**САРНОВСЬКІ** Януш Кшиштоф  
кандидат економічних наук,  
доцент кафедри фінансів у Приватній вищій школі бізнесу  
і адміністрації (PWSBA) у Варшаві (Польща)

**САХНЕНКО** Оксана Іванівна  
аспірант кафедри економічної теорії і права, викладач кафедри  
економіки підприємства ХГУ «НУА»

**СТРОКОВИЧ** Ганна Віталіївна  
кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри  
менеджменту ХГУ «НУА»

**ТИМОХОВА** Галина Борисівна,  
кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту  
ХГУ «НУА»

**ТИМОШЕНКОВ** Ігор Владиславович  
кандидат економічних наук, професор кафедри економіки  
підприємства ХГУ «НУА»

**ТИМОШЕНКОВА** Тамара Михайлівна

кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри перекладу та англійської мови ХГУ «НУА»

**УДОВЕНКО** Марина Вікторівна

кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи і психології ХГУ «НУА»

**ХМАРА** Галина Віталіївна

викладач кафедри українознавства ХГУ «НУА»

**ЦИБУЛЬСЬКА** Елеонора Іванівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту ХГУ «НУА»

**ЧИБІСОВА** Наталія Григорівна

кандидат філософських наук, професор кафедри історії України, проректор з науково-педагогічної роботи і виховання ХГУ «НУА»

**ШАВКУН** Галина Опанасівна

старший викладач кафедри економіки та організації підприємства Донецького інституту соціальної освіти

**ШЕВЧЕНКО** Дар'я Євгенівна

студентка II курсу факультету «Соціальний менеджмент» ХГУ «НУА»

**ШИБАСВА** Наталія Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент, кафедра загальної економічної теорії Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

**ШУМЕЙКО** Олена Анатоліївна

асистент кафедри культурології Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого

**ЯНЦЕВИЧ** Артем Артемович  
доктор фізико-математичних наук, професор,  
завідувач кафедри математики та математичного моделювання  
ХГУ «НУА»

**ЯРЕМЕНКО** Валентина Григорівна  
кандидат економічних наук, доцент кафедри логістики  
ХГУ «НУА»

**ЯРЕМЕНКО** Олег Леонідович  
доктор економічних наук, професор кафедри логістики  
ХГУ «НУА»

## ЗМІСТ

Передмова .....	3
<b>I. Актуальні проблеми освіти сьогодення: історичні, філософські, економічні та соціологічні аспекти .....</b>	<b>5</b>
<i>Астахова В. И.</i> Вузовский педагог XXI столетия: некоторые методологические подходы к проблемам подготовки и переподготовки .....	7
<i>Астахова Е. В.</i> Глобализация. Образование. Вызовы времени. Поиск оптимального сочетания .....	27
<i>Подольська Є. А.</i> Компетентнісний підхід в освіті в умовах формування громадянського суспільства .....	39
<i>Михайлева Е. Г.</i> Роль образования в системе конструирования жизненных шансов социальных субъектов .....	48
<i>Єрмакова Т. Г.</i> Теоретичні та методологічні аспекти дослідження проблем регіональної освітньої політики .....	58
<i>Сахненко О. І.</i> Державні методи управління сферою освітніх послуг в умовах системної трансформації ринкової економіки ..	69
<i>Бірюкова М. В.</i> Технології динамічного балансу як засоби розвитку системи вищої освіти .....	80
<i>Масалитина Е. Е.</i> Пути воздействия денежно-кредитной политики государства на развитие высшего образования .....	87
<i>Тимошенко І. В.</i> Трансакционные и трансформационные издержки в системе образования .....	97
<i>Астахов В. В.</i> Проблемы законодательного закрепления особенностей правосубъектности частного вуза .....	109
<i>Гужва А. Н.</i> К вопросу об интеллектуальной собственности вуза .	121
<i>Астахова Е. В. (мл.)</i> Институциональные признаки корпоративного образования .....	130
<i>Сабатовская И. С.</i> Профессиональная культура руководителя и должностного лица как основной ориентир профессиональной подготовки студентов .....	140
<i>Божко О. И., Бутылкина Т. Л., Удовенко М. В.</i> Модель современного выпускника школы .....	153

<i>Чибісова Н. Г.</i> Соціокультурне освітнє середовище як умова формування нової кооперативно-групової системи цінностей сучасного студентства .....	163
<i>Савош Г. П.</i> Виховання в технічному ВНЗ: особливості за сучасних умов .....	174
<i>Козыренко В. П., Кирвас В. А.</i> Применение дистанционной среды и элементов дистанционных курсов для методического обеспечения самостоятельной работы .....	181
<i>Красуля М. А., Мунтян В. С.</i> Возможные критерии оценивания студентов по предмету «физическое воспитание» в условиях кредитно-модульной системы .....	187
<i>Корнієнко В. М.</i> До питання про благодійну діяльність родини Харитоненків в освіті Харківської губернії .....	195
<i>Розенфельд Ю. Н.</i> Сравнительные характеристики образовательных систем высшей школы стран Европейского Союза (Франции, Германии, Великобритании) .....	202
<i>Потапова Ж. Е.</i> Милитаризация образования и воспитания немецкой молодежи на рубеже XIX–XX веков .....	214
<i>Санна Н. Н.</i> Образовательная элита: функции и цели деятельности .....	222
<b>II. Проблеми економіки та соціології управління .....</b>	<b>231</b>
<i>Басманова О. С.</i> Математичне моделювання рівня конкурентоспроможності підприємства за показниками фінансово-господарської діяльності .....	233
<i>Дурандіна О. В.</i> Аналіз використання різноманітних джерел інвестицій в економіці України .....	241
<i>Иваниченко Е. Ф.</i> Дискриминации на рынке труда .....	253
<i>Иванова О. А.</i> Материальное стимулирование улучшения использования оборотных средств предприятия .....	258
<i>Малахова Н. Б.</i> Системный анализ монопольной деятельности украинских предприятий .....	266
<i>Ніколаєва А. Ю.</i> Визначення економічної сутності суб'єктів господарювання – транснаціональних корпорацій .....	275
<i>Довгаль Г. В.</i> Аграрный протекционизм в Украине: выбор пути ....	284
<i>Нетреба Г. И.</i> Роль рыночных институтов в системе агропромышленного комплекса Украины .....	294

---

<i>Довгаль О. А.</i> Циклічний характер актуалізації протекціонізму і лібералізму в міжнародній торгівлі .....	298
<i>Недогонов Д. В.</i> Механізми соціального розвитку організацій і сучасна практика управління персоналом. ....	310
<i>Перевозчикова Н. А., Шавкун Г. А.</i> Система управлінського учета як засіб підвищення ефективності управлінських рішень в області оптимізації затрат .....	316
<i>Савинова А. Б.</i> Портфельні інвестиції і їх роль в розвитку економічних відносин в державі .....	327
<i>Решетняк Е. И.</i> Сущність реінжиніринга бізнес-процесів як основи стратегічного розвитку підприємств .....	335
<i>Данько Н. И.</i> Алгоритм проведення реструктуризації підприємств .....	343
<i>Иваниченко В. В., Огиенко А. Д.</i> Економічні інтереси: їх класифікація і проявлення в умовах ринкової економіки .....	351
<i>Комир Л. И.</i> Концептуальні підходи до побудови економіко-демографічних моделей .....	357
<i>Цыбульская Э. И.</i> Методологічні аспекти оцінки вартості вітчизняних підприємств .....	364
<i>Лялина О. В.</i> Особливості макроекономічних функцій держави в трансформаційній економіці з точки зору моделі LM-IS .....	372
<i>Лазебник Л. Л.</i> Програмні технології в політиці макроекономічного регулювання .....	383
<i>Сарновски Я. К.</i> Наслідки вступлення в Європейський Союз для державного бюджету Польщі .....	394
<i>Сарновски Я. К.</i> Реструктуризація соціальних витрат в Польщі. Намерення і реалізація .....	407
<i>Строкович Г. В.</i> Проблеми взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем .....	415
<i>Тимохова Г. Б.</i> Денежно-кредитний суверенітет держави в період економічного зростання .....	423
<i>Яременко В. Г., Яременко О. Л.</i> Передумови, механізми та ризики подальшої капіталізації економіки України .....	430
<i>Корниевская В. О.</i> Основні тенденції руху ліквідності в світовій фінансовій системі .....	442

<i>Шibaева Н. В.</i> Методологические принципы неоклассического, кейнсианского и институционального направлений экономической науки .....	452
<b>III. Літературознавство, лінгвістика, переклад ..... 467</b>	
<i>Тимошенко Т. М.</i> Заметки о славянской фэнтези .....	469
<i>Берест Т. М., Шумейко О. А.</i> Художне осмислення образу Ісуса Христа в поезії кінця ХХ століття .....	483
<i>Хмара Г. В.</i> Запозичення як джерело номінації одягу і взуття в сучасній українській мові .....	491
<i>Артемченко Л. А., Полина В. С.</i> Социокультурный компонент в практике формирования иноязычных навыков и умений .....	501
<i>Медведь М. Н.</i> Концепт СЧАСТЬЕ в английской лексикографии ....	512
<i>Давыденко И. В.</i> Концепт ДОМ в английской языковой картине мира .....	519
<i>Поляков В. С.</i> Национально-специфические семантические доли лексического фона английского слова <i>brown</i> и его русских соответствий .....	527
<i>Михайлова Л. В.</i> Стратегии вежливости в речевых актах директивах .....	537
<i>Панченко Д. И.</i> Применение онтологий для решения проблем интеллектуальной обработки знаний .....	545
<i>Бублик И. Ф.</i> Парламентский дискурс ФРГ как коммуникативный феномен .....	554
<i>Кальниченко О. А., Подміногін В. О.</i> Юдейська традиція перекладу .....	563
<i>Ребрій О. В.</i> Дискурсивний напрямок досліджень у сучасному перекладознавстві .....	591
<i>Пермінова А. О.</i> 130-й сонет У. Шекспіра в перекладі Д. Паламарчука (як приклад перекодування поетичного твору) .....	599
<i>Догадайло М. Г.</i> Романтизм у Німеччині: літературний напрямок, перекладацька концепція, світогляд .....	610
<i>Савченко І. Ю.</i> Перекладацькі універсалії та експлікація як одна з них .....	620



**IV. Історичний погляд та проблеми права ..... 633**

- Гайков А. А., Песоцкий В. А.* Теоретико-методологические основы изучения отечественной истории ..... 635
- Костяков Г. И.* Современный взгляд на историю Харьковщины в Великой Отечественной ..... 648
- Петровский В. В.* Некоторые аспекты крымско-татарской проблемы ..... 660
- Ніколаєв І. С.* Специфіка спадкових відносин з участю держави Україна як суб'єкта міжнародного приватного права ..... 674

**V. Наука в НУА ..... 683**

- Астахова В. І.* Яким має бути педагог сучасної вищої школи? (загальноакадемічний методологічний семінар) ..... 685
- Астахова Е. В.* Нравственные императивы интеллигенции (Международная научно-теоретическая конференция по проблемам современной интеллигенции) ..... 689
- Бирюкова М. В.* История «Ученых записок» – история НУА ..... 691
- Гайков А. А.* Инновационные технологии обучения и воспитания в условиях непрерывного образования (общакадемічний методический семінар) ..... 696
- Довгаль Е. А.* Системная трансформация общества: экономические и правовые аспекты (Первая межвузовская научно-практическая Интернет-конференция) ..... 699
- Козыренко В. П., Яницевич А. А.* Экспертные оценки элементов учебного процесса (Межвузовская научно-методическая конференция) ..... 701

**VI. Студентська трибуна ..... 703**

- Попов И. А.* Психологические аспекты трудоустройства выпускников вуза ..... 705
- Егорова Е. Ю.* Форменная одежда студентов и преподавателей: к истории вопроса ..... 715
- Шевченко Д. Е.* Непрерывное образование как социально-психологическая задача развития систем образования в современном мире ..... 723
- Курбанов Д. С.* Влияние инфляции на финансово-хозяйственную деятельность предприятия ..... 732

---

<b>VII. Презентація нових видань .....</b>	<b>741</b>
На шляху до безперервної освіти .....	743
Приватная высшая школа Украины на пути инноваций .....	745
Научные школы: проблемы теории и практики .....	746
Д. И. Багaley. Избранные труды. Том 4. ....	749
Система образования в зеркале экономической науки .....	750
Гендерная идентичность: тенденции изменений .....	752
Безперервна освіта як фактор розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства .....	754
<b>VIII. Відомості про авторів .....</b>	<b>757</b>

**В 90**      **Вчені** записки Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія» / [Редкол.: В. І. Астахова (голов. ред.) та ін.]. – Х.: Вид-во НУА, 2006. – Т. 12. – 776 с.

У збірнику представлено праці українських дослідників, які розкривають проблеми розвитку освіти, науки та культури в умовах кардинальних змін, що відбуваються в сучасному світі. Перший розділ «Вчених записок» багатогранний – у ньому досліджуються соціально-економічні, політичні, філософські, правові та інші проблеми розвитку сучасних освітніх систем.

У решті розділів висвітлюються питання економіки, взаємодії економіки і права в умовах системної трансформації суспільства, а також питання соціо- та прагмалінгвістики.

У традиційних рубриках збірника подано інформацію про наукове життя в Народній українській академії, вміщено праці студентів та магістрів НУА, презентацію наукових та науково-методичних видань.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів і практичних працівників.

**УДК 08**

**ББК 95.4(4УКР-4ХАР)3**

*Наукове видання*

**ВЧЕНІ ЗАПИСКИ  
ХАРКІВСЬКОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ  
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

**Том XII**

Відповідальна за випуск *М. В. Бірюкова*  
Редактори: *Л. А. Кармаза, С. М. Шелепова, Т. Г. Верховська*  
Комп'ютерна верстка *І. С. Кордюк*

Підписано до друку 22.04.2006. Формат 84´108/32.  
Папір офсетний. Гарнітура «Таймс». Друк офсетний.  
Ум. друк. арк. 40,74. Обл.-вид. арк. 40,06. Наклад 500 пр.

Видавництво Народної української академії  
Свідоцтво № 1153 від 16.12.2002.

Україна, 61000, Харків, МСП, вул. Лермонтовська, 27.